

El segrest de la plurinacionalitat

Tots els estats són nacionalistes. No hi ha cap excepció al món (salvant alguns microestats). En democràcies plurinacionals com el Regne Unit, Bèlgica, el Canadà o Espanya es dona una tensió inherent entre el nacionalisme que sempre impulsen les institucions, les organitzacions i els actors polítics de l'estat i els projectes nacionals impulsats per les institucions (quan existeixen), les organitzacions i bona part dels ciutadans de les nacions minoritàries.

A la pràctica, una síntesi harmònica entre aquestes dues lògiques esdevé una missió gairebé impossible malgrat que es comparteixin valors cívics, democràtics i socials. Els ciutadans de les dues realitats viuen en universos mentals massa diferents (reconstruccions històriques, valors col·lectius, autoimatge i autoestima, projectes de futur, etc.). Les solucions, quan són possibles, són de caràcter pragmàtic. I s'estableixen a través de la negociació.

El reconeixement del pluralisme nacional constitueix un aspecte clau de la concreció dels valors de llibertat i d'igualtat política, una concreció que resulta irrenunciable per a les col·lectivitats nacionals que no disposen d'un estat propi. En absència de reconeixement nacional, els discursos sobre la llibertat i la igualtat de ciutadania esdevenen formulacions retòriques que actuen en favor dels particularismes nacionals, culturals i lingüístics de les majories. En aquests contextos esdevé encara més important la qüestió de com evitar la tirania de la majoria.

En termes de teoria política: en les democràcies plurinacionals els enfocaments individualistes de Kant o Rawls són necessaris però resulten insuficients. Cal complementar-los amb les perspectives analítiques sobre el reconeixement individual i col·lectiu obertes per Hegel, Berlin i Taylor.

La Constitució espanyola no estableix un reconeixement efectiu del pluralisme nacional. A més, totes les matèries de govern tenen el seu centre real de decisió en les institucions de l'Estat. Però, per molt que s'augmentés la gestió de la despesa de competències d'autogovern, es mantindria sense resoldre el punt clau de la capacitat de Catalunya de decidir polítiques diferenciades i sense ingerències de l'Estat en els àmbits simbòlic, institucional, competencial, econòmic, fiscal, de política europea i de política internacional. El problema no és Espanya. El problema és l'estat espanyol. Un estat que segresta la plurinacionalitat.

L'estat de les autonomies arrossega *aluminosi* tant en el seu disseny com sobretot en el seu desenvolupament pràctic. Ha esdevingut obsolet. Com he dit en al-

FERRAN REQUEJO

CATEDRÀTIC DE CIÈNCIA POLÍTICA A LA UPF

tres ocasions, la política comparada mostra solucions institucionals de caràcter pragmàtic per acomodar una societat plurinacional en termes liberal-democràtics: models confederals, federals plurinacionals (amb asimetries constitucionals) i models consociacionals.

¿Alguna d'aquestes solucions és aplicable al cas espanyol? En termes realistes crec que no, tret que hi intervinguessin actors europeus o internacionals. Són solucions que els venen massa grans als molt limitats plantejaments dels dirigents del PP, del PSOE i de Cs, uns partits hipernacionalistes als quals els molesta el pluralisme nacional i que reflecteixen cultures polítiques antiquades tant en termes liberals com democràtics. Es tracta de partits que, juntament amb institucions com el Tribunal Constitucional, el Tribunal Suprem i el govern central, no dubten a degradar l'estat de dret i la democràcia amb pràctiques pròpies d'estats autoritaris.

QUIQUE GARCÍA / EFE

Cal constituir un govern de la Generalitat efectiu que eviti unes noves eleccions. Per responsabilitat, defensa i projecció de futur del país

Hem vist magistrats del TC que s'extralimiten i actuen en termes inconstitucionals sobre els candidats a la investidura i magistrats del TS que prevariquen i que jutgen idees més que fets. L'estat espanyol és cada dia menys un estat de dret i més un fet autoritari amb regust de franquisme.

I aquí, el paper del PSOE resulta lamentable –dic *lamentable* i no *decebedor* perquè aquest partit avui ni tan sols té la capacitat de decebre–. ¿Se'n recorden dels temps en què es presentava ampullosament com “*el partido de las libertades*”? A la inoperància generalitzada de la socialdemocràcia europea, aquest partit hi ha afegit la connivència amb un nacionalisme espanyol, en bona part de caràcter preliberal, que comparteix amb el PP i Cs. De progressistes a reaccionaris en una generació. Un rècord negatiu difícil de superar.

Dues conclusions i una nota final: 1) tot i haver-hi solucions tècniques en la política comparada de les democràcies plurinacionals, una reforma constitucional profunda que solucionés la qüestió nacional-territorial de l'estat espanyol resulta impossible en termes pràctics; 2) si la independència de Catalunya tampoc no és possible sense intervenció d'actors europeus o internacionals, seguirem vivint durant molt temps en el conflicte, amb tots els costos de temps, energia i recursos que això comporta.

Naturalment, m'agradaria poder deixar entreveure que el tema nacional-territorial de l'Estat ofereix vies raonables de solució mitjançant reformes. Però, francament, no les veig. Fa anys que les terceres vies estan mortes. Cap partit estatal està oferint solucions que puguin semblar justes i estables, és a dir, solucions que mereixin aquest nom. Sobra retòrica i manquen projectes concrets que no defugim el tema de fons: el reconeixement i l'acomodació política d'una societat plurinacional. I segurament també manquen coneixements de teoria política i de política comparada en la majoria dels integrants de la classe política. Mai és massa tard per aprendre'n.

Nota final. En política el més important acostuma a ser la pràctica. Crec que cal constituir un govern de la Generalitat efectiu que eviti unes noves eleccions. Un objectiu que hauria de ser prioritari per a JxCat i ERC. També crec que els comuns i la CUP haurien de facilitar-lo. Per responsabilitat, defensa i projecció de futur factible, tot mantenint les accions entorn dels presos polítics, el president Puigdemont i els consellers de l'exili. Francament, no crec que posar-se d'acord i combinar aquests objectius sigui tan difícil de fer!